

Puude kütteväärtused

Suurima kütteväärtusega on tamm, järgnevad kask, mänd, haab, lepp, ja kuusk. Kütteväärtuse mõõtmise üks tegur on kilogramm. Puid aga mõõdetakse meil ruumimeetrites. Sama mahu juures annab enam soojust see puit, mis on raksem ehk mille tihedu on suurem.

Küte olgu kuiv

Märg kütus, olgu see puit või turbabrikett, soodustab korstnas pigi tekkimist. Ahjutäis märga puitu võib sisaldada 8-10 liitrit vett. Selle põlemisel on temperatuur koldes madal. Põlemine on mittetäielik ja eraldub palju veeauru. Kui see koos pigiaurudega külmale lõõripinnale sadestub, tekib tuleohtlik pigi. Asjal on ka rahaline külg. Märja kütusega läheb umbes 70% soojusest kasutult korstnasse. Õigemini, suisa kahjulikult. Kõigepealt peab ju vesi ära aurama. Aur aga korstnale head ei tee.

Näiteks õhukuiv puit (õues, ilma katusealuseta kuivanud) annab 80% rohkem sooja kui märg või toores puit.

Umbkoldega ahju puiduga kütmine

Umbkoldega ahjul puudub kolde all tuharuum, mille kaudu kolle läbi tuharesti õhku saab. Õhk tuleb koldesse läbi sisemise koldeukse (tõmbeukse). Enne kütmist tuleb kolle vanast tuhast puhastada, sest kütutematerjal sattub selle sisse ja seetõttu on põlemine raskendatud.

Kolde esiossa pannakse süütematerjal – paber, pilpad, raod, nende peale peenemad halud ja kõige peale jämedamad. Otstarbekamad on lühikesed halud, ca 40-50 sentimeetrised. Kui halud on liiga peened, siis põlevad need kiiresti läbi ja soojus ei jää mitte ahju, vaid läheb kiiresti korstnasse. Halu keskmine läbimõõt võib olla 10-15 sentimeetrit. Okaspuu halud võivad olla veidi jämedamad kui kasel ja lepal, kuivad jämedamad kui märjad.

Halud pannakse koldesuule võimalikult lähedale, kolde tagumine osa tuleb jätta umbes kolmandiku võrra tühjaks. Kui halud on väga lühikesed, umbes 20-25 sentimeetrised, laotakse need kahes reas üksteise taha, kusjuures tagapool olgu jämedamad ja niiskemad.

Kui puud on süttinud, pannakse tõmbeuks kinni, kuid välisuks jääb esialgu lahti. Kütmise algul on lõõrid veel külmad ja kui see kokku lükata, kondenseeruvad veeaurud ja tõrvad lõõri seintele.

Kui kütus on umbes 10-20 minuti pärast intensiivselt põlema hakanud (leek on kollane ja suunatud üles, ahjust kostub iseloomulikku mühinat), võib välisukse koomale lükata, nii 10 sentimeetri peale. Vahepeal võib kolde esiossa halge juurde panna. Nii kõeb ahi umbes poolteist-kaks tundi.

Kütmise lõpupoole on parem välisukse pilu veelgi vähendada, kuni poole sõrme laiuseni. Välisukse võib sulgeda alles siis, kui leeki enam näha pole ja ahju on jäänud ainult hõõguvad sõed.

NB! Siiber peab kogu põlemise aja täielikult lahti olema. Selle võib sulgeda alles umbes kümmekond minutit pärast ahju välisukse sulgemist.

Restkoldega ahju puiduga kütmine

Süütematerjal – paber, pilpad, raod pannakse restile kõige alla. Siis peenemad ja kuivemad halud, kõige peale jämedamad ja niiskemad. Kui puud on üleni leekides, suletakse koldeuks täielikult. Kolle saab õhku läbi tuharuumi ja resti. Kui rest pole umbes ja siiber lahti, põleb kütus täielikult ära. Tuharuumi ukse ja siibri sulgemine on nagu umbkoldega ahjugi puhul.

Pliidi ja soemüüri kütmine

Pliidi omapära on, et suitsugaaside tee koldest soemüürini ja läbi selle lõõristiku korstnasse on võrdlemisi pikk, samas aga kolde temperatuur madalam kui ahjul. Seetõttu koguneb soemüüri lõõristikku rohkem tahma ja nõge. Nende peamine allikas on aga siiski vale kütmine.

Tõmme peab olema hea. Kui kolderest on ummistunud, kolde all asuv tuhakamber tuhka täis ja köetakse poolkinnise siibriga, tekib lõõrides pigi. Kui siis kütus veel märg ka, on temperatuur eriti madal ja veeauru ning tõrvainete sadestumine lõõri seintele eriti tugev.

Seega – enne kütmist tuhakamber tühjaks ja kolderest puhtaks. Kütmise ajal aga olgu siiber täiesti lahti.

Puiduga kütmisel on küttekoldes keskmine temperatuur 700-800 °C. Mida kõrgem temperatuur, seda täielikum põlemine.

Väldi liigkütmist

Ahi hakkab sooja andma alles siis, kui kütmisest mõni aeg möödab. Seda tihti ei teata.

Köetakse ahjutäis ära, kuid ahi on ikka jahe. Pannakse siis juurde teine ja kolmaski ahjutäis.

Selle tagajärjel kuumeneb ahi üle, soojuspaisumisel võivad tekkida praod, aga süttida ka tahm.

Reeglina on selleks ajaks juba sügav õõ käes ja kõik magavad.

Põlemise temperatuurist ülevaate saamist hõlbustab järgmine tabel.

Leegi värv	
Temperatuur °C	
Pimedas punav	500
Punakaspruun	600
Tumepunane	650
Tume jõhvikapunane	
700	
Jõhvikapunane	750
Hele jõhvikapunane	
800	
Kollakaspunane	900
Helekollane	1000
Valge	
1200	
Pimestav	1300

Allikas: Müüritud küttekolde ehitus. "Ehitame" kirjastus, Tallinn, 2003, vt. ka www.ehitame.ee

Artikli autor: Tiit Tambi

Kasutatud allikaid:

1. Arvo Veski. Ahjud, pllidi, kaminad. "Valgus", Tallinn, 1998
2. Müüritud küttekolde ehitus. "Ehitame" kirjastus, Tallinn, 2003, vt. ka www.ehitame.ee
3. Eesti Tuletõrjeliidu organiseeritud korstnapühkijate kursuste materjalid.